Materiály / Materials

Domy krnovského vnitřního města v přiznáních karolinského katastru (1724–1746). Historickotopografický příspěvek k poznání urbánní krajiny měst západní části rakouského Slezska v raném novověku[1]

Ondřej Haničák

DOI 10.69108/slsb.2026.1.05

Ondřej Haničák: Houses in the Inner Town of Krnov (Jägerndorf) in the Tax Returns of the Carolinian Cadastre (1724–1746): A Historical-Topographical Contribution to the Study of the Urban Landscape in the Western Part of Austrian Silesia during the Early Modern Period

This source-based study presents the identification of houses in the inner town of Krnov (Jägerndorf) recorded in the tax returns of the Carolinian Cadastre from 1724 and in the subsequent super-revision of 1746. Its principal aim is to establish a concordance between the numbering system employed in the tax records of the Carolinian Cadastre and the house and parcel numbers documented in the cadastral maps and written records prepared for Krnov in 1836. The research is motivated by the extensive demolitions that affected the historic core of the town during the second half of the twentieth century and significantly altered its original urban structure. The paper briefly characterizes the source base and the methodological approach used to identify individual properties, relying primarily on the comparison of Carolinian Cadastre records with excerpts from municipal land registers and the historical topography of houses preserved and archived by Johann Spatzier (1806–1883). The result is a tabular survey enabling the localization of historical buildings within the urban core and their correlation with nineteenth-century cadastral records to aid comparison with the present-day cadastral register. The published data provide a useful basis for further historical-topographical, building-historical, archaeological, prosopographical, and genealogical research, while also contributing to a better understanding of the urban landscape of the western part of Austrian Silesia during the Early Modern period.

Key Words: *Carolinian Cadastre; Stable Cadastre; Krnov (Jägerndorf); Historical Topography; Austrian Silesia; Urban History; Cadastral Records; Early Modern Period; Urban Landscape*

Zástavba většiny historických měst skýtá řadu dokladů pozoruhodné kontinuity, která v určitých aspektech fyzického utváření městského prostoru sahá mnohdy až do doby vzniku konkrétních sídel. Tvářnost urbánní krajiny, v základních konturách utvářené specifickými právními, historickými a stavebně-technickými podmínkami, zásadně ovlivnily též procesy vyznačující se vyšší dynamikou a intenzitou. Kromě živelních pohrom to byly především válečné konflikty se souvztažnými demografickými a ekonomickými změnami, které se natrvalo vepsaly do po staletí vznikajícího palimpsestu mnohovrstevnaté městské zástavby. V kontextu širšího středoevropského prostoru města ve Slezsku v tomto ohledu nebyla výjimkou, ba právě naopak. Jsou to zejména důsledky

1 Předložená studie vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Slezské zemské muzeum (DKRVO, MK000100595).

Slezský sborník_1_2026.indd 115 11.11.2026 13:55:56

druhé světové války, které lze dodnes zřetelně vyčíst ve vzhledu řady měst historického Slezska ležících na území dnešní České republiky. Zástavba jejich předměstí či městských jader byla dramaticky poškozena nejen přímo vojenskými operacemi, ale také v důsledku poválečných společenských změn. Oba zmíněné faktory zásadně ovlivnily dnešní podobu městského jádra Krnova, jehož složitá půdorysná struktura, s genezí sahající až k počátkům existence města ve 13. století, prošla ve druhé polovině 20. století radikální proměnou, přičemž podstatná část původního urbanistického řešení spolu s individuální zástavbou zcela zanikla. Jádrem předkládaného příspěvku je tabulkový přehled domů krnovského vnitřního města evidovaných v karolinském katastru, doplněný o identifikaci jejich vlastníků a ztotožnění s objekty zachycenými ve stabilním katastru z roku 1836. Studie současně objasňuje metodický postup, na jehož základě byla provedena konkordance obou evidenčních systémů, a poukazuje na možnosti využití získaných dat při dalším historickotopografickém, stavebněhistorickém a archeologickém výzkumu města.

Krnov patří spolu s dalšími městskými sídly moravskoslezského pomezí ke starší vlně institucionálních měst českého království, k jejichž založení došlo v průběhu první poloviny či krátce po polovině 13. století.[2] Dle současného stavu poznání došlo k povýšení dřívějšího rozptýleného vesnického osídlení na město někdy na přelomu 40. a 50. let 13. století.[3] Nedlouho po vysazení města jeho obyvatelé přistoupili k vytyčení hlavních náměstí a trhových prostor, páteřních komunikací i menších uliček vymezujících jednotlivé domovní bloky. V jejich rámci pak byly vyměřeny jednotlivé domovní parcely privátních vlastníků, které byly v následujících staletích kontinuálně zahušťovány obytnou, výrobní a další užitkovou zástavbou. Tlak na racionalizaci urbanistického řešení a co nejefektivnější využití stavebního místa vyvíjelo především omezení disponibilního prostoru intravilánu, daného ve středověkém a raně novověkém období pevnými limity krnovského hradebního prstence, který se zde začal budovat rovněž záhy po jeho lokaci.[4]

Již ve 13. a 14. století zástavbu vnitřního města doplnily také první sakrální objekty, ať již šlo o kostel s konventem minoritů, či farní kostel sv. Martina, posléze doplněný o kostel sv. Ducha přináležející k městskému špitálu. Městskou krajinu vedle samotných městských domů, sakrálních a fortifikačních staveb doplňovaly i další budovy komunálního určení. Dříve královské město se stalo jedním z významných sídel později konstituovaného opavského knížectví, následně i centrem separátního knížectví krnovského. V těchto souvislostech byl v Krnově vystavěn rovněž městský hrad, v raně novověkém období

2 Jaroslav BAKALA, *Zrod městského zřízení na středověkém Opavsku*, Časopis slezského muzea – řada B 26, 1977, č. 2, s. 97–122; Martin WIHODA, *Geneze městského zřízení na Moravě jako zakladatelské dílo markraběte Vladislava Jindřicha?*, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C–45, 1998, s. 21–34.

3 Dalibor PRIX, *O kostele sv. Benedikta*, in: Kostel sv. Benedikta v Kostelci u Krnova, Ostrava 2009, s. 19; TÝŽ, *Počátky města*, in: Krnov. Historie. Archeologie, Ostrava 2016, s. 10–15.

4 František KOLÁŘ – Romana ROSOVÁ – Alexandr MICHL-BERNARD, *Městské opevnění*, in: Krnov. Historie. Archeologie, Ostrava 2016, s. 150–183.

Slezský sborník_1_2026.indd 116 11.11.2026 13:55:56

přestavěný na zeměpanskou zámeckou rezidenci. Renesančními a barokními stavebními úpravami prošly pochopitelně kromě světských budov i zmíněné sakrální stavby. Dosavadní historiografie se dle výše naznačeného schématu věnovala jak právním aspektům geneze krnovského městského zřízení a samotné lokaci města, tak krnovskému historickému urbanismu i jednotlivým stavbám a jejich proměnám ve středověkém a raně novověkém období, a to jak v rámci staršího, převážně vlastivědně orientovaného německého bádání,[5] tak i poválečného českého výzkumu.[6]

Navrátíme-li se nyní k urbanistické podobě krnovského městského jádra, pak jen připomeňme, že si tento prostor navzdory četným zásahům zachoval až do rozsáhlých demolic a urbanistických úprav druhé poloviny 20. století půdorysnou strukturu, kterou dobře zachycuje indikační skica stabilního katastru zpracovaná pro Krnov v roce 1836.[7] Městský intravilán měl přibližně obdélný půdorys vymezený souvislou zástavbou a linií středověkého opevnění. Jeho charakteristickým rysem byla trojice hlavních veřejných prostor – Horního (*Oberring*, *Elisabeth-Platz*), Dolního (*Niederring*, *Franz Josef Platz,* po roce 1918 *Rathaus Platz*) a menšího Zámeckého náměstí (*Schloss Platz*), vymezených bloky městských domů a propojených páteřními komunikacemi, navazujícími na trojici městských bran, s dominantní, vidlicovitě se rozšiřující ulicí Hlubčickou (*Leobschützergasse*, *Josefs-Platz,* po roce 1918 *Nieder Ring*). Základní rysy urbanistického schématu dotvářely příhradební ulice Pekařská, kopírující průběh severozápadní části hradebního prstence, a ulice Vodní, sledující naopak spolu s někdejším mlýnským

5 Albert BARTSCH – Alois FRANKE – Karl LÖWENSTEIN, *Topographie der Stadt Jägerndorf,* in: Der Jägerndorfer Schulbezirk, ed. Julius PLEBAN, Jägerndorf 1887, s. 185–186; Heinrich SCHULIG, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf,* Troppau 1923; Otto KLETZL, *Gutachten über die alten Bau- und Kunstdenkmale der Stadt Jägerndorf,* Jägerndorf 1931; Walther LATZKE, *Die Besiedlung des Oppalandes im 12. und 13. Jahrhundert,* Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens (dále ZVGS) 72, 1938, s. 44–135.

6 Jiří KEJŘ, *Počátky města Krnova*, Krnov 1969; Ladislav ZAPLETAL, *Geografie města Krnova,* Krnov 1969; K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl,* Praha 1998, s. 198–204; Bohumil SAMEK a kol., *Umělecké památky Moravy a Slezska (J–N),* Praha 1999, s. 203–204; D. PRIX, *Nástin vývoje architektury české části Slezska 1400–1550*, in: Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550. IV. Opava, Brno 1999, s. 27–32; TÝŽ, *Bývalý špitální kostel sv. Ducha. Krnov*, in: Tamtéž, s. 37–41; TÝŽ, *Farní kostel sv. Martina*, in: 10 století architektury. 2. architektura gotická, Praha 2001, s. 172–173; TÝŽ, *Klášter minoritů s kostelem Panny Marie. Krnov*, in: Tamtéž, Praha 2001, s. 176; TÝŽ, *Středověká kaple sv. Marie Magdalény při klášteře minoritů v Krnově*, in: Jan Lucemburský. Kultura, umění a zbožnost na Moravě a ve Slezsku v době vlády prvního Lucemburka, Ostrava 2012, s. 137–179; Martin STRAKOŠ (ed.) – Romana ROSOVÁ – Michaela RYŠKOVÁ, *Průvodce architekturou Krnova,* Ostrava 2013, s. 17–43.

7 Zemský archiv v Opavě (dále ZA v Opavě), fond Stabilní katastr slezský (dále SKS), inv. č. 154, sign. Sl. 229. K obecné charakteristice mapových podkladů stabilního katastru a jejich využitelnosti ke stavebněhistorickému bádání viz Martin ELBL, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*, in: Dějiny staveb 2004. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb, 2004, s. 5–14. Aktuálně pak k využití daného pramene pro další historické bádání s použitím soudobých zobrazovacích a modelovacích metod viz Eva SEMOTANOVÁ, *Stabilní katastr v historické práci a digital humanities*, in: Stabilní katastr 1817–2017. Sborník z konference, Praha 2018, s. 59–73.

Slezský sborník_1_2026.indd 117 11.11.2026 13:55:56

náhonem jihozápadní díl krnovských hradeb.[8] Od stavu kodifikovaného indikační skicou stabilního katastru proběhly do poloviny 20. století v rámci městského jádra zásahy, které se v kontextu dalšího vývoje dají označit za dílčí a ke zbylé historické substanci relativně ohleduplné.

Obr. 1: ***Schéma průběhu fortifikace vymezující historické jádro Krnova, původního situování městských bran a vyznačení domovních bloků s dodnes parciálně zachovanou či rekonstruovanou historickou zástavbou městských domů na indikační skice stabilního katastru z roku 1836***
(zdroj: Zemský archiv v Opavě, fond Stabilní katastr slezský, inv. č. 154, sign. Sl. 229, úpravy Ondřej Haničák, 2026).

8 F. KOLÁŘ – R. ROSOVÁ, *Ulice a náměstí*, in: Krnov, s. 88–115. Pro sledování proměn názvů ulic a náměstí jsou od 19. století kromě domovních adresářů a sčítacích operátů instruktivní zejména mapové podklady. Pro Krnov kromě zmíněné indikační skici stabilního katastru např. situační plán města a jeho okolí z roku 1894, signovaný pracovníkem městského stavebního úřadu Carlem Götzem, viz MIKS, městské muzeum Krnov, sign. 375/63, či mapa města z prvorepublikového období viz Tamtéž, sign. 423/63/1.

Slezský sborník_1_2026.indd 118 11.11.2026 13:55:57

V souvislosti s modernizací města a dynamickým rozvojem předměstské zástavby se v průběhu druhé poloviny 19. století přistoupilo k demolici městských hradeb, které posléze z části nahradily veřejné parky a další potřebné komunální, správní a justiční novostavby. Nikterak dramatický zásah do historického půdorysu pak představovaly rekonstrukce starších hospodářských staveb realizované v důsledku modernizace a rozvoje průmyslové výroby, ať již šlo o továrnu na výrobu vlněného zboží Aloise Larische,[9] či o rozšíření budovy městského pivovaru,[10] realizované ještě ve druhé polovině 19. století. Nejvýraznější zásah počátku 20. století představovala asanace části radničního bloku, související s výstavbou nové radnice a městské spořitelny.[11]

Po závěru druhé světové války byla poškozena zhruba polovina staveb ve městě, přičemž podstatná část domů vnitřního města měla být zcela zničena. Architektonické dominanty městského jádra sice zůstaly zachovány, urbanistickou strukturu však trvale narušila demolice dvojice rozsáhlých domovních bloků. Jihozápadní domovní blok od severu původně určoval průběh ulice Hobzíkovy (*Hohe Seite*), utvářel jižní hranu Horního náměstí (dnes severozápadní kout Hlavního náměstí) a od západu jej vymezovala radniční ulička (*Rathaus-Gasse*), oddělující stavby radnice a spořitelny. Zástavba tohoto domovního bloku však byla do závěru 60. let 20. století v několika fázích zcela demolována. Stejný osud v poválečném období čekal i zástavbu severovýchodního bloku, která utvářela jižní domovní frontu dnes již neexistující Panské ulice (*Herren-Gasse*) a od severu vymezovala plochu rovněž zaniklého Dolního náměstí. Uvolněný prostor zůstal nezastavěný a na nově konstituovaném Hlavním náměstí, jehož plocha dříve sestávala z několika prostorově a funkčně rozrůzněných částí, zůstaly z původní zástavby zachovány pouze výše několikrát vzpomenutá radnice a spořitelna.[12]

V druhé polovině 20. století se demolice a následného nahrazení novostavbami dočkaly rovněž objekty v severovýchodním koutě dnešního Hlavního náměstí, a to již na základě územního plánu Krajského projektového ústavu v Ostravě.[13] Historická zástavba západní strany Hlavního náměstí padla na počátku 80. let za oběť výstavbě hmotově naddimenzovaného nákupního střediska Prior, ke kterému byl v prostoru severní části Zámeckého náměstí mezi novostavbou obchodního domu a gymnáziem v roce 1985 dobudován objekt Domu družstev.[14] Anorganicky se tak zcelila dříve složitě členěná a zastavěná plocha, skrze kterou procházela Kostelní ulička (*Kirchen-Gasse*),

9 M. STRAKOŠ – R. ROSOVÁ – M. RYŠKOVÁ, *Průvodce architekturou Krnova*, s. 249.

10 Tamtéž, s. 116.

11 O. KLETZL, *Gutachten,* passim.

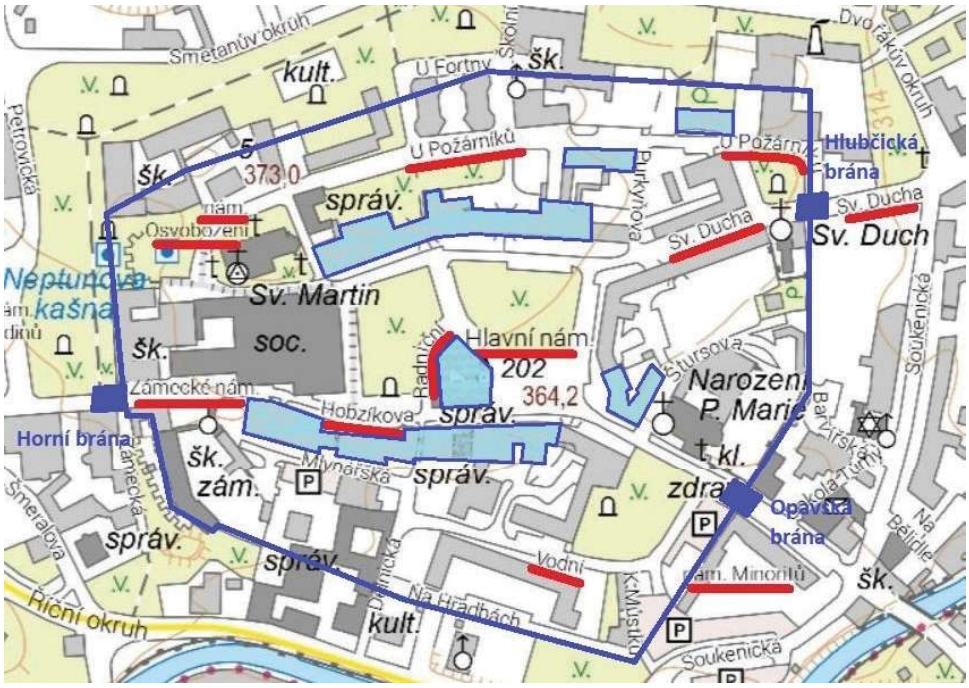
12 Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl,* Praha 1998, s. 198–204.

13 M. STRAKOŠ – R. ROSOVÁ – M. RYŠKOVÁ, *Průvodce architekturou Krnova*, s. 37–38.

14 Martin PAVLÍČEK, *Prior & bytové domy (Obchodní dům Prior)*, in: Architektonický manuál Krnov. Online, dostupné z: https://www.architektonickymanual.cz/krnov/prior-bytove-domy/o4257#onList [cit. 2. 3. 2026].

Slezský sborník_1_2026.indd 119 11.11.2026 13:55:57

pojící Zámecké náměstí s prostranstvím farního kostela.[15] Dle parametrů regulačního plánu byla rovněž novostavbami dvou-, tří- a čtyřpatrových bytových domů – v severní frontě na počátku 80. let ještě doplněných o budovu vývojového a správního střediska podniku Dakon[16] – kompletně nahrazena historická zástavba dnešní ulice sv. Ducha (dříve Hlubčické). Téměř bezezbytku zanikla také historická zástavba někdejších příhradebních komunikací, a to dnešní ulice U Požárníků, dříve Pekařské (*Bäcken-Gasse*), návazného Kostelního náměstí (*Kirchen-Platz*) v sousedství farního chrámu sv. Martina (dnes část náměstí Osvobození) a Vodní ulice (*Wasser-Gasse*). Novostavby doplnily i dochovanou historickou zástavbu severní, východní a jižní domovní fronty Hlavního náměstí. Parkově upravená proluka pak zabírá prostor části Minoritského náměstí (*Minoriten-Platz*), dříve rovněž zastavěného městskými domy zbudovanými v intencích původní parcelace.

Obr. 2: ***Současná podoba historického jádra Krnova s vyznačením původního průběhu fortifikace, městských bran a domovních bloků s dodnes parciálně zachovanou či rekonstruovanou historickou zástavbou městských domů. Zvýrazněny jsou aktuální názvy náměstí a ulic***
(zdroj: aktuální mapa Archivu zeměměřičského úřadu [online],
dostupné z https://ags.cuzk.gov.cz/archiv/?link=vd&product_id=cioc&group_ids=3024-1,
cit. 2. 3. 2026, úpravy Ondřej Haničák, 2026)

15 F. KOLÁŘ – R. ROSOVÁ, *Ulice a náměstí*, s. 91.

16 M. PAVLÍČEK, *Vývojové a správní středisko Dakon (Ředitelství Dakonu / Hotel Steiger)*, in: Architektonický manuál Krnov. Online,dostupné z: https://www.architektonickymanual.cz/krnov/vyvojove-a-spravni-stredisko-dakon/o4255#onList [cit. 2. 3. 2026].

Slezský sborník_1_2026.indd 120 11.11.2026 13:55:57

Navzdory razantním stavebním zásahům a rozpadu původní urbanistické struktury krnovského městského jádra ve druhé polovině 20. století se do dnešních dnů dochoval soubor původních městských domů s podloubím (dnes Zámecké náměstí a ulice Hobzíkova), jež se díky tomuto specifickému architektonickému prvku řadily k dalším slezským městům s podobně řešenými stavbami,[17] dále část řadové zástavby severozápadní části dnešního Hlavního náměstí a solitérních staveb situovaných ve východní části totožné domovní fronty či na protilehlé, jihovýchodní straně náměstí. Většina z těchto dochovaných historických staveb jakožto nemovité kulturní památky dnes podléhá ochraně.[18] Původní zástavbu však reprezentují i objekty, které nejsou kulturními památkami, přesto však reprezentují fragmenty původního urbanistického řešení. Jde zejména o dvojici bloků historických domů zbudovaných či zásadně přestavěných v průběhu 19. či na počátku 20. století, které se nacházejí ve východní části ulice U Požárníků. Parcelace jak severního domovního bloku (čp. 63–65 a 67), tak domů jižního bloku (čp. 50–54) reprezentuje relikty původního členění parcel dokumentované mapovými podklady stabilního katastru a upomíná na někdejší podobu Pekařské ulice.[19] Zbylé historické stavby podléhají stejně jako aktuální urbanistické řešení historického jádra Krnova režimu ochranného pásma stanoveného rozhodnutím, které nabylo právní moci roku 1996.[20] S ochranou a zachováním památkových hodnot každé lokality pak neoddělitelně souvisí legislativně zakotvená nutnost jejich poznávání, fakticky realizovaného formou stavebněhistorických, operativních či archeologických průzkumů. Zevrubná prospekce je o to významnější v případě potenciálních stavebních zásahů ve městech, jejichž urbanismus prošel tak dramatickou proměnou, jako tomu bylo právě v Krnově.[21]

17 Radosław GLIŃSKI, *Arcaded houses in urban planning: Silesia (Poland) in the European context*, Urban History, 2025, s. 1–29.

18 Ľubica MEZEROVÁ a kol., *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál,* Ostrava 2000.

19 ZA v Opavě, f. SKS, inv. č. 154, sign. Sl. 229; srov. Český úřad zeměměřičský a katastrální, státní správa zeměměřičství a katastru, aktuální katastrální mapa, městská část Pod Bezručovým vrchem, Krnov-střed Online, dostupné z: https://katastralnimapy.cuzk.gov.cz/ [cit. 2. 3. 2026].

20 Národní památkový ústav, Památkový katalog, ochranné pásmo historického jádra města Krnova – ochranné pásmo – právní ochrana, dostupné z: https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochranne-pasmo-historickeho-jadra-mesta-krnova-297725722 [cit. 2. 3. 2026].

21 Nepublikované elaboráty stavebněhistorických průzkumů v Krnově jsou uloženy v knihovně ostravského územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu. Pavla LEVÁ – Ľubica MEZEROVÁ – Pavel ŠUSTÍK, *Stavebně historický průzkum. Krnov. Městské domy. Hlavní náměstí č. 34/99, 35/98, 39/97,* Ostrava 1990; Ľ. MEZEROVÁ – R. ROSOVÁ, *Dům čp. 104, Hlavní náměstí 29 v Krnově,* Bruntál 2002; Petra KANIOVÁ – Jana KOUDELOVÁ – František KOLÁŘ a kol., *Stavebněhistorický průzkum měšťanského domu čp. 39 v Krnově, Hlavní náměstí 4*, Ostrava 2018; František KOLÁŘ – Pavla SKALICKÁ, *Krnov, ulice U Požárníků – plynovod, rukopis nálezové zprávy*, Ostrava 2010. Dále pak parciálně publikovaný výstup viz Barbara MARETHOVÁ – Radim ŤULPÍK, *Krnov (k. ú. Krnov-Horní předměstí, okr. Bruntál). Ulice U Požárníků, parc. č. 122. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum*, Přehled výzkumů 60, č. 2, 2019, s. 277–278. Recentně k archeologické prospekci protoprůmyslových objektů viz František KOLÁŘ – Radek MÍŠANEC – Hynek ZBRANEK, *Předběžná zpráva o nálezu cechovní barvírny v Krnově a rekonstrukce možných způsobů otápění barvířských kotlů*, Archeologia technica 36, 2025, s. 88–100.

Slezský sborník_1_2026.indd 121 11.11.2026 13:55:57

Nenahraditelnou informační bázi zpracovávaných průzkumů skýtají rešerše písemných pramenů.[22] Informačně cenným písemným zdrojem jsou pro města někdejšího tzv. rakouského Slezska přiznání karolinského katastru, který rozhodně nepatří k neznámým pramenům.[23] Již dříve byl tento pramen hojně využíván nejen k poznání hospodářské a demografické situace v raně novověkých městech ve Slezsku,[24] ale rovněž k detailnějšímu objasnění vývoje konkrétních staveb a také k obecné charakteristice městského prostředí.[25] Co se geneze a kontextu vzniku pramene týče, pouze ve stručnosti připomeňme známá fakta. Elaboráty daňového šetření vznikly v návaznosti na nařízení císaře Karla VI. ze 4. listopadu 1721, na jehož základě byla ustavena Hlavní komise pro rektifikaci daní. Současně bylo území Slezska rozděleno do 20 daňových oblastí, v nichž byly kromě vrchnostenského a poddanského majetku posuzovány rovněž nemovitosti a další držby městského obyvatelstva. Pro každou z těchto oblastí byla ustanovena tzv. subdelegovaná komise a revizní vizitační komisaři, kteří zajišťovali vlastní průběh daňové rektifikace v jednotlivých lokalitách. Tyto vizitační komise, stvrzující správnost nálezů ve výsledných elaborátech, byly sestaveny vždy ze zástupců panského, rytířského a městského stavu.[26]

22 K vývoji a aktuálnímu stavu metodiky přehledově zejména Milena HAUSEROVÁ – Jiří BLÁHA – Vladislav RAZÍM a kol., *Dějiny a současnost stavebněhistorického průzkumu*, in: Zkoumání historických staveb, Praha 2011, s. 23–31; Jan BERÁNEK – Petr MACEK a kol., *Metodika stavebněhistorického průzkumu,* Praha 2015.

23 R. ROSOVÁ, *Prameny k městským domům v moravských a slezských archivech (na příkladu vybraných měst)*, in: Svorník. Sborník příspěvků z 15. specializované konference stavebněhistorického průzkumu „Městský dům“ konané 7.–10. června 2016 v Pardubicích (v tisku). Autorce tímto děkuji za laskavé poskytnutí rukopisu studie.

24 Friedrich Albert ZIMMERMANN, *Ueber die Steuerverfassung in Schlesien ein Versuch*, Breslau 1799; Gustav CROON, *Zur Geschichte der österreichischen Grundsteuer-Reform in Schlesien 1721–1740,* ZVGS 45, 1911, s. 333–344; Friedrich ESCHRICH, *Das Kataster Friedrich des Großen und seine Bedeutung für die schlesische Agrargeschichte*, ZVGS 59, 1925, s. 29–73. Recentně vzhledem k polské historiografii Małgorzata KYSIL, *Kataster Karoliński – nieznany zespół do dziejów społeczno-gospodarczych w zasobie Archiwum Państwowego we Wrocławiu,* Archeion 113, 2012, s. 191–202. K využití údajů karolinského katastru k poznání hospodářského vývoje konkrétních lokalit v kontextu české historiografie průkopnicky J. BAKALA, *Z hospodářských a sociálních poměrů Řepišť v první polovině 18. století*, Těšínsko 20, č. 2, 1977, s. 4–8. Pro oblast Krnovska a Těšínska pak komplexně Irena KORBELÁŘOVÁ, *Poddanská města Opavského a Krnovského knížectví v letech 1648–1740. Ekonomické a sociální aspekty vývoje měst*, Opava 1999, a TÁŽ, *Města na Těšínsku v 18. století,* Studie o Těšínsku 18, Český Těšín 2005.

25 S ohledem na podobu bydlení a hmotnou kulturu barokního měšťanstva průkopnicky I. KORBELÁŘOVÁ, *Slezské poddanské městečko v první polovině 18. století. Příspěvek k vývoji obytné zástavby a držby nemovitostí ve Vítkově*, Časopis Slezského zemského muzea – série B 42, 1993, č. 1, s. 23–40. Pro východní část Rakouského Slezska pak TÁŽ, *Přepychové paláce, anebo dřevěnice s kurloky? K bydlení měšťanských vrstev na Těšínsku v pozdně barokním období*, Cieszyńskie Studia Muzealne / Těšínský muzejní sborník 2, 2005, s. 155–173. S přihlédnutím k topografii a podobně dochovaných domů viz Ondřej HANIČÁK, *Krnovské renesanční domy*, in: Krnov, s. 132–143; TÝŽ, *Tvář barokního Krnova. Městská zástavba poloviny 18. století ve světle berních přiznání karolinského katastru*, in: Krnovsko. Proměny regionálních identit od středověku po současnost. Edice Opavská historická sympozia 3, Opava 2023, s. 161–192; TÝŽ, *Periferie, nebo centrum? Barokní městské domy Opavy v komparaci se zástavbou vybraných měst rakouského Slezska v přiznáních karolinského katastru*, Acta Historica Universitatis Opaviensis 18, 2025, s. 31–66; TÝŽ, *Plátci a výměra domovní činže v Těšíně v roce 1744. Několik postřehů k reflexi podoby městských domů a proměny urbánní krajiny měst východní části rakouského Slezska raného novověku v přiznáních karolinského katastru*, Těšínsko 68, č. 2, 2025, s. 17–68.

26 I. KORBELÁŘOVÁ, *Karolinský katastr slezský. Soupis,* Opava 2006, s. 3–9.

Slezský sborník_1_2026.indd 122 11.11.2026 13:55:57

Jednou z daňových územních jednotek byla i oblast krnovského knížectví, v němž vedle dalších městských lokalit byly daňovému šetření podrobeny i majetky obyvatel Krnova, kde dle naznačeného schématu daňovou komisi reprezentovali Johann Heinrich Henn von Henneberg, Wenzel Ignác von Zofell a Johann Perchtold. Uvedení komisaři 3. května 1724 stvrdili revidovaná přiznání popisující nemovitosti krnovských měšťanů.[27] V důsledku pochybností o přesnosti prvního daňového odhadu byla roku 1738 provedena tzv. druhá revize katastru. Její průběh se řídil stejnými zásadami jako předchozí daňová rektifikace. Město opět předložilo majetková přiznání svých obyvatel, která byla následně podrobena kontrole tříčlenné vizitační komise, po níž došlo ke korekcím vypočtené daňové zátěže. Protože výsledky druhé revize považovala především města za znevýhodňující, podařilo se jejich reprezentantům dosáhnout dalšího přezkoumání daňové rektifikace. Následná tzv. superrevize katastrálních šetření probíhala v letech 1745–1747, avšak vzhledem k proměně politických poměrů po slezských válkách byla realizována již jen na území těch slezských knížectví, která setrvala pod vládou Habsburků. V Krnově uskutečněné daňové superrevizní šetření 12. června 1746 konfirmovala komise reprezentovaná Carlem Leopoldem von Fragstein, Leopoldem Innocentem Nepomucenem Polzerem a Johannem Carlem Emerlem.[28] Podotkněme, že míra podrobnosti zpracování byla v rámci jednotlivých měst různá. V případě Krnova byly popisy jednotlivých domů relativně podrobné i v první daňové rektifikaci ze 20. let 18. století, přesto však o dvě dekády mladší záznamy daňové superrevize zprostředkovávají o podobě krnovské raně novověké profánní zástavby více informací. Kromě jmen majitelů, výše vypočtené daňové zátěže a schematického popisu skladby interiérů staveb a suterénů to byly především údaje o užitém stavebním materiálu, větší typologická pestrost popisů interiérových prostor a v případě některých domů rovněž zevrubnější pozornost věnovaná dvorní zástavbě.

Při popisu vnitřního uspořádání domů záznamy rozlišovaly především světnice (*Stube*) a komory (*Kammer*), přičemž současně zohledňovaly jejich situování v přízemí nebo v patře objektu. Vedle těchto základních obytných prostor zaznamenávaly rovněž přítomnost kvelbů (*Gewölber*), kuchyní (*Kuchel*), sklepů (*Keller*), skladovacích podstřeší (*Schütboden*) a stájí (*Stall*). Záznamy dále v krnovských městských domech dokumentovaly menší prostory vzniklé nejpravděpodobněji dřevěným přepažením (*Verschlag*) či alkovny (*Alcove*). V interiérech honosnějších staveb pak zcela ojediněle i tabulnice (*Tafelzimmer*) či kabinety (*Cabinet*). Opomenuty nebyly ani další skladovací a obchodní prostory (*Craam-Gewölb*, *Craam-Laden*, *Craam-Cammer*) či široké spektrum různých hospodářských provozů, situovaných jak v interiérech, tak vně domů ve dvorních částech parcel. Komisaři na dvorech domů krnovského vnitřního města nejčastěji registrovali pivovary (*Brauhaus*),

27 ZA v Opavě, fond Karolinský katastr (dále KK), inv. č. 36, sv. VI – Městská přiznání zdanitelného majetku a příjmů a nálezy revisní komise pro rektifikaci daní knížetství Krnovského (1723–1725), f. 154v.

28 Tamtéž, inv. č. 145, sv. XV – Nálezy, protokoly a akta superrevisní komise pro rektifikaci daní pro města Krnov, Odry, Bílovec, Vítkov, Klimkovice (1746–1747), f. 98v.

Slezský sborník_1_2026.indd 123 11.11.2026 13:55:57

sladovny (*Maltzhaus*), lihovarnické provozy a vinopalny (*Brandwein-Stiebel*), barvírny textilu (*Färberey*), kovárny (*Schmitte*) či obecně charakterizované řemeslnické dílny (*Werckstadt*). Mimo to bývaly ve dvorních částech staveb rovněž i další separátní obytné (*Stiebel*, *Kuchel*) a skladovací prostory (*Stück-Scheune*, *Holzcammer*). Vedle samotného popisu je pro další práci se záznamy karolinského katastru významný rovněž údaj o bližším topografickém určení daného objektu.[29]

Základní metodické úskalí práce se záznamy karolinského katastru spočívá v odlišném systému označování jednotlivých objektů. Krnovské vnitřní město bylo rozděleno do čtyř čtvrtí, v jejichž rámci byly domy evidovány v samostatných číselných řadách. Toto značení však neodpovídá pozdějšímu systému čísel popisných, který byl užíván při evidenci nemovitostí ve stabilním katastru. Ke konkordanci obou systémů lze v případě historického jádra Krnova využít především excerpta z městských pozemkových knih a na jejich základě zpracované přehledy vlastnického vývoje jednotlivých domů, které ve druhé polovině 19. století do své sbírky zařadil a archivoval krnovský lékárník a regionální badatel Johann Spatzier (1806–1883).[30] V těchto výpiscích, uspořádaných podle jednotlivých čísel popisných domů vnitřního města, zaznamenal data majetkoprávních transakcí, jména smluvních stran, jejich sociální postavení a profesní zařazení, sjednané ceny, počet pivních várek náležejících k jednotlivým nemovitostem i odkazy na příslušná folia využitých pramenů.[31] Právě údaje o držitelích domů z období 20.–40. let 18. století umožňují propojit záznamy karolinského katastru s konkrétními objekty městské zástavby a představují jeden z klíčových podkladů pro jejich identifikaci v prostoru historického jádra Krnova. Dlužno dodat, že ve výjimečných případech výpisky ze Spatzierovy sbírky majitele evidované v karolinském katastru nezachycují. Ať již byla příčinou skutečnost, že vlastnická posloupnost konkrétního domu byla zaznamenána teprve od druhé poloviny 18. století, nebo že příslušné jméno chybělo v rejstřících kupních knih, podařilo se většinu těchto objektů identifikovat na základě verbální topografické specifikace obsažené v záznamech superrevize a s využitím rekonstrukce postupu vizitační komise při pohybu městským prostorem.

Předkládaná konkordance představuje praktickou pomůcku pro další výzkum historické topografie Krnova. Umožňuje propojit údaje karolinského katastru s mapovými

29 O. HANIČÁK, *Tvář barokního Krnova*, s. 168, 188–189.

30 Radek FUKALA, *Johann Nepomuk Florian Spatzier*, Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis C 4, 1999, s. 45–48; TÝŽ, *Johann Nepomuk Florian Spatzier 1806–1883*, in: Historiografie Moravy a Slezska. Sv. 2, Olomouc 2006, s. 5. Ke Spatzierovým archivovaným excerptům přehledně Karel MÜLLER, *Katalogové heslo D4.2 Johann Spatzier. Prameny a opisy pramenů k dějinám Krnova a Krnovska*, in: Paměť Slezska. Památky a paměťové instituce českého Slezska v 16.–19. století, Opava 2011, s. 301; naposledy pak Alexandr MICHL-BERNARD, Šestý svazek pozůstalosti Johanna Spatziera a jeho využití pro historickou topografii Krnova, in: Krnovsko. Proměny regionálních identit od středověku po současnost. Edice Opavská historická sympozia 3, Opava 2023, s. 211–219.

31 ZA v Opavě, fond Spatzier Jan, Výpisy z pozemkových knih města Krnova, inv. č. 6, čísla popisná 1–251, f. 5v–291v.

Slezský sborník_1_2026.indd 124 11.11.2026 13:55:57

podklady stabilního katastru a vytváří podklad pro jejich propojení se současnou katastrální evidencí. Získaná data lze využít při tvorbě geografických informačních systémů (GIS), lokalizaci zaniklých objektů historického jádra i při interpretaci výsledků stavebněhistorických a archeologických výzkumů realizovaných v prostoru někdejší městské zástavby, jejíž půdorysná struktura byla v důsledku poválečných asanací z velké části setřena.[32] Zvláštní význam mohou tyto informace mít v souvislosti se záchrannými archeologickými průzkumy realizovanými v prostoru někdejší městské zástavby odstraněné ve druhé polovině 20. století mnohdy bez odpovídající dokumentace. Publikovaný přehled současně vytváří východisko pro další prosopografické a genealogické studium krnovského měšťanstva první poloviny 18. století.

Ediční poznámka

Při zpracování tabulkového přehledu vlastníků nemovitostí bylo postupováno podle zásad edičního přepisu historických osobních jmen s přihlédnutím ke specifikům pramene a dobové podobě zápisu, respektive variantám psaní jmen jak v první[33] a druhé daňové rektifikaci,[34] tak v aktech superrevizního šetření.[35] Jména vlastníků jsou uváděna v podobě zachycené pramenem a nebyla sjednocována podle mladších ani moderních forem, přičemž upravovány nebyly ani flektované dativní formy příjmení.[36] U ustálených právních formulací a dalších opakujících se výrazů je užit český překlad, který je od vlastního přepisu pramenného textu důsledně oddělen hranatými závorkami. Stejným způsobem jsou vyznačeny také doplňky umožňující identifikaci totožných osob v jednotlivých fázích daňového šetření. V tabulce jsou vedle pořadových čísel objektů v karolinském katastru uvedena jména vlastníků zachycená v první daňové rektifikaci a následné superrevizi, dobová topografická lokalizace objektů a jejich ztotožnění s domovními a parcelními čísly stabilního katastru. Čísla popisná a parcelní čísla odpovídají stavu zachycenému mapovými a písemnými operáty stabilního katastru z roku 1836. V případech, kdy se identifikaci nepodařilo provést s dostatečnou mírou jistoty, je v příslušném sloupci namísto popisného a parcelního čísla uvedena litera X. Totožné značení je pak zopakováno v kolonce současné lokalizace objektu. V případech, kdy superrevizní šetření zaznamenalo stejného majitele, je dotyčná skutečnost konkretizována zápisem tentýž/tatáž. Dodejme, že identifikace jednotlivých osob ve všech případech

32 Jan JEHLÍK – Tomáš DRÁCKÝ – Jiří PLOS a kol., *Metodika komplexní identifikace a ochrany atributů hodnot historických měst a jejich veřejných prostorů pro záchranu a zachování jejich autenticity*, Praha 2019.

33 ZA v Opavě, f. KK, inv. č. 36, f. 98v–119v.

34 Tamtéž, inv. č. 103, sv. IV – Poddanská a městská přiznání pro obce rytířského panství Bieskau (Nowa Cerekwia), Brantice, Býkov, Hoštice (Velké), Chabičov, Jilešovice, Kouty, Kravaře, Loděnice, Niekazanice, Neplachovice, Radim, Sosnová, pro poddanské obce města Krnova: Chařová, Chomýž, Jedrzychowice, Kostelec, Nové Purkartice, Staré Purkartice, pro města Horní Benešov, Krnov (1734–1743), f. 466v–471v.

35 Tamtéž, inv. č. 145, f. 47v–73r.

36 Hans-Gert ROLOFF, *Richtlinien zur Transkription frühneuhochdeutscher Texte*, in: Frühneuhochdeutsches Lesebuch, Tübingen 1988, s. 9–19; Libuše SPÁČILOVÁ – Vladimír SPÁČIL, *Edice německy psaných pramenů a jejich využití: transkripce nebo transliterace?*, Sborník archivních prací 68, č. 2, 2018, s. 358–371.

Slezský sborník_1_2026.indd 125 11.11.2026 13:55:57

nemusí být jednoznačná, což souvisí především s dobově běžným fonetickým převodem slovanských jmen do německého jazykového prostředí, značnou variabilitou jejich písemného zachycení, stejně jako neustáleným dobovým pravopisem. Z důvodu přehlednosti a návaznosti někdejších prostor krnovského městského jádra ponecháváme řazení objektů podle jejich původního řazení v elaborátech karolinského katastru. Orientaci usnadňuje také současný název ulice či jiného veřejného prostoru, uvedený v posledním sloupci tabulky. V případě dodnes dochovaných staveb, které z větší části podléhají rovněž památkové ochraně, uvádíme v kolonce současné lokalizace také aktuální číslo popisné.

Konkordance domů krnovského vnitřního města v přiznáních karolinského katastru (1724–1746) a ve stabilním katastru (1836)

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
Rubrica I[pri]ma Häuser in der Stadt [První rubrika. Domy vnitřního města]						
Erstes Viertel [první čtvrť]						
1	134	255	Anna Kunigunda Drexlerin	Joseph Zuschneidts	Neben Troppauer Thor [vedle Opavské brány]	náměstí Minoritů
2	135	256	Anna Rosina Czischin	Carl Czisches	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	náměstí Minoritů
3	X	X	Johan Daniel Petzold	Wenzel Hohinadels	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	X
4	136	257	Ioan Georg Bernard	[tentýž]	Im Eingang in die Wassergasse [ve vstupu do Vodní ulice]	náměstí Minoritů
O	X	X	X	Sogenannte Rathsdienerey [dům městského sluhy]	In die Wassergasse [ve Vodní ulici]	X
5	137	252	Peter Paul Hennig	Anton Franck	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	náměstí Minoritů
6	138	249 a 251	Ioann Heinrich Krawutschky	Joseph Tepferwein	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	náměstí Minoritů
7	139	250	Martin Gambs	[tentýž]	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	náměstí Minoritů

Slezský sborník_1_2026.indd 126 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
8	140	245	Caspar Tauner	Frantzlishe [sirotci]	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	náměstí Minoritů
9	141	244	Iohann Resler	Ignatz von Schleyerweber	Beym Troppauer Thor [u Opavské brány]	náměstí Minoritů
10	142	246	Bernard Hancke	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	náměstí Minoritů
11	143	247	Elisabeth Dittrichin	Johann Georg Dittrich	Wassergasse [Vodní ulice]	náměstí Minoritů
12	144	248	Joachim Roth	Carl Hanel	Wassergasse [Vodní ulice]	náměstí Minoritů
13	145	241	Martin Gambs	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	náměstí Minoritů
14	146	243	Franz Ignacz Horny	[tentýž]	Eckhaus Beym Troppauer Thor [nárožní dům u Opavské brány]	náměstí Minoritů
15	148	239	Zacharias Just	[tentýž]	Eckhaus am Ringe [nárožní dům na náměstí]	náměstí Minoritů
16	149	238	Catharina Forellwegin	Johann Fridrich Otto	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí
17	150	237	Anna Catharina Wittwerin	[tatáž]	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí
18	151	236	Franz Heinrich Winter	Rosalia Winterin	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí (čp. 105)
19	152	235	Baltzer Jauernig	Augustin Schmiedt	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí (čp. 104)
20	153	234	Fridrich Appel	Barbora Schneiderin	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí
21	154	232	Ioann Georg Burger [poručenec]	Carl Burgers	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí
22	155	231	Franz Spail	David Poppe	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí
23	156	229	Thomas Cyrillus Matzke	Ioann Williger	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí
24	157	228/a,b	Carl Fridrich Müller	Gottfrid Grospitz	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí (čp. 100)

Slezský sborník_1_2026.indd 127 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
25	158	227	Ioann Englisch	Carl Petzold	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí (čp. 99)
26	159	226	Adam Carl Handwerker	Iohann Georg Hanel	Ringe [náměstí]	Hlavní náměstí (čp. 98)
27	160	225/a	Ioann Jacob Gambs	Gottfried Krones	Eckhaus am Ringe [nárožní dům na náměstí]	Hlavní náměstí (čp. 97)
28	X	X	Ioann Samuel Böhmer	Anton Gerlichs Erben	Baader-gassel am Wasser gelegen [Lázeňská ulička u vody]	X
29	175	222	Mathes Aberspack	Anton Mosler	Baader-gassel [Lázeňská ulička]	Dělnická
30	161	220	Baltzer Roth	Florian Roth	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 8)
31	162	219	Joseph Saulig	Frantz Brückler	Unter der Oberlauben [od Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 9)
32	174	223	Ioann Schneeweis	Christian Gerlich	Baader-gassel [Lázeňská ulička]	Dělnická
33	163	218	Ioann Kühner	Christina Karigers	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 10)
34	164	217	Susana Hennigin	Frantz Peschke	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 11)
35	165	216	Ioann Pantaleon Kühner	[tentýž]	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 12)
36	166	215	Jacob Elias Panetius	Heinrich Gross	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 13)
37	167	214	Ioann Franz Lemrich	Martha Morawin	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 14)

Slezský sborník_1_2026.indd 128 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
38	168	213	Christoph Saulig	[tentýž]	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 15)
39	169	209	Ioann Achatius Lyschnig	Anton Horny	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 16)
40	170	208	Hans Georg Schirmer	[tentýž]	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 17)
41	171	207	David Poppe	Anton Poppe	Unter der Oberlauben [pod Horním podloubím]	Hobzíkova (čp. 18)
42	176	288	Gotfried Zipser	Daniel Zipser	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
43	177	287	Ferdinand Kandel	Ioan Georg Lemrich	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
44	178	286	Christian Schneeweis	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
45	X	X	Georg Fuchs	Ioann Melcher	Wassergasse [Vodní ulice]	X
46	X	X	Andres Kuntz	Ignaz Lemrich	Wassergasse [Vodní ulice]	X
47	X	X	Raphael Schärfer	Ioann Friedrich Saulig	Wassergasse [Vodní ulice]	X
48	X	X	Ioann Georg Weidemann	Ferdinand Pauler	Wassergasse [Vodní ulice]	X
49	X	X	Ioann David Hübner	Ioan Pferd	Wassergasse [Vodní ulice]	X
50	184	279	Georg Köhler	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
51	185	277	Ioann Philipp	Franz Schier	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
52	186	276	Heinrich Gross	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
53	188	274	Leonhard Lehr	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
54	189	273	Lorentz Bretschneider	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
55	190	272	Jakob Küttel	Ioann Essender	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní

Slezský sborník_1_2026.indd 129 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
56	191	271	Joseph Zerps	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
57	192	270	Ambrosius Maixner	[tentýž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
58	193	269	Anna Helena Teuberin	Ioann Georg Roth	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
59	195	266	Marianna Stecklin	[tatáž]	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
60	X	X	Ioann Christoph Volckmann	Joseph Böhnel	Wassergasse [Vodní ulice]	X
61	197	264	Christian Helcher	Catharina Schwilinskin	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
62	198	263	Ioann Morawske	Anton Flemmig	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
63	X	X	Franz Alten	Maria Kurtzin	Wassergasse [Vodní ulice]	X
64	201	260	Christian Werner	Cornelius Wücke	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
65	199	262	David Grob	Philipp Zillner	Wassergasse [Vodní ulice]	Vodní
66	187	275	Andres Thomas	[tentýž]	In der Wassergasse [ve Vodní ulici]	Vodní
Andertes Viertel [druhá čtvrť]						
1	59	55	Ioann Joseph Langer	Heinrich Kastners	Obergasse [Horní ulice]	Zámecké náměstí
2	60	56	Anna Kunigunda Drexlerin	Gottfried Morawa	Obergasse [Horní ulice]	Zámecké náměstí
3	61	57	Ioann Georg Just	Heinrich Müller	Obergasse [Horní ulice]	Zámecké náměstí
4	62	58	Adam Carl Handwercker	Georg Richters	Obergasse [Horní ulice]	Zámecké náměstí
5	63	59	Susana Hennigin	Franz Peskische Erben	Obergasse [Horní ulice]	Zámecké náměstí
6	64	60	Heinrich Müller	Franz Alten	Obergasse [Horní ulice]	Hobzíkova
7	65	61	Caspar Adalbert Tauner	Ioann Sturm	Obergasse [Horní ulice]	Hobzíkova

Slezský sborník_1_2026.indd 130 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
8	57	62	Maria Magdalena Grilusin	Heinrich Muller	Kürchgassel [Kostelní ulička]	Hobzíkova
9	X	X	Catharina Elisabeth Kuhnin	[tatáž]	Kürchgassel [Kostelní ulička]	X
10	X	X	Lorentz Simon	[tentýž]	Obergasse [Horní ulice]	X
11	67	64	Friedrich Sonntag	Martin Stephan	Obergasse [Horní ulice]	Hobzíkova
12	68	65	Baltzer Walter	[tentýž]	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
13	69	66	Christoph Matzke	Ioan Caspar Mentzel	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
14	70	67	Christoph Sattlers	[tentýž]	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
15	71	68	Ioan Daniel Morawa	[tentýž]	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
16	72	70	Maria Elisabeth Schwesterin	Tobias Neugebauer	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
17	73	71	Elias Stöhr	[tentýž]	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
18	74	75/a	Fridrich Schmied	Ioan Georg Hauke	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí (čp. 35)
19	75	76/a	Andreas Gismann	Clara Hermannin	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí (čp. 36)
20	76	77	Caspar Tauner	Franzische [sirotci]	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí (čp. 38)
21	77	78	Ioan Georg Burger [poručenec]	[sirotci po] Ferdinand Matzke	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí (čp. 39)
22	78	79	Andres Weigel	Georg Friedrich Gans	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
23	79	80	Martin Weigel	Theresia Schwesterin	Holtzmarckt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
24	X	X	Caspar Frantz Fus	Lorenz Dittrichs	Holtzmarckt [Dřevný trh]	X
25	X	X	Franz Anton Pauler	[tentýž]	Holtzmarckt [Dřevný trh]	X

Slezský sborník_1_2026.indd 131 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
26	X	X	Anna Rosina Mückin	Caspar Baumgarten	Backengasse [Pekařská ulice]	X
27	18	30	Martin Peske	Joann Heinrich Mückes	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
28	17	31	Georg Gans	Frantz Mentzel	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
29	16	33	Balzer Roth	Barbora Müllerin	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
30	15	34	Joann Hinrich Ill	Joan Engels	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
C	14	35	X	Joseph Zimmermann	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
31	13	36	Baltzer Grubner	Max Kunisch	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
32	12	37/a	Eva Rosina Vetterin	Ferdinand Vetter	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
33	11	38	Christian Otto	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
34	10	39	Georg Friedrich Bürger	Heinrich Dittrich	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
35	9	40	Hans Georg Heinrich	Gottfired Rosenstrauch	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
36	8	42	Anna Hentshellin	Wentzel Apmann	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
37	6	45	Wentzel Just	Joseph Weickart	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
38	5	46	Georg Friedrich Lucasische [dědicové]	Susana Rösin	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
39	4	47/a	Johann Georg Hermann	Johann Joseph Hoppe	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
40	3	48	Franz Anton Schärfer	Niclas Scheibel Erben	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
41	2	51	Anton Kotzmann	Adam Hanwerker	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
42	1	52	Tobias Polcke	Franz Karl Neumann	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
43	246	201	Bernard Englich	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	Hlavní náměstí
44	245	200	Daniel Morawa	[tentýž]	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí

Slezský sborník_1_2026.indd 132 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
45	244	199	Christian Krebs	[tentýž]	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
46	243	198	Frantz Siebenaichler	Frantz Siebenaichlers [dědicové]	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
47	242	197	Ioan Heinrich Vogt	Martin Zimmermann	Gegen den Holzmarkt [naproti Dřevného trhu]	Hlavní náměstí
48	241	196	Hans Georg Klos	[tentýž]	Auf dem Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
49	240	195	Catharina Döhnin	Anton Döhn	Auf dem Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
50	239	194	Ioann English	Frantz Saulig	Auf dem Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
51	238	193	Gottfried Krohnes	Johann Christian Krause	Auf dem Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
52	237	192	Christoph Matzke	Wentzel Matzke	Auf dem Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
53	236	191	Christoph Haubitz	Anton Haubitz	Auf dem Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
54	235	190	Ioann Bartel Spail	[tentýž]	Eckhaus Am Holzmarkt [nárožní dům na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
55	234	189	Anna Maria Langerin	Wentzel Hohinadel	Am Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
56	233	188	Martin Frietsch	Frantz Frietsch	Am Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
57	232	187	Ioann Jacob Ansorgen	Ioann Frietsch	Am Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
58	231	186	Caspar Horny	Michael Deutscher	Am Holzmarkt [na Dřevném trhu]	Hlavní náměstí
59	230	185	Ioann Jacob Langer	[tentýž]	Am Ringe [na náměstí]	Hlavní náměstí
60	229	184	Wilhelm Poschinski	Joann Georg Dittrich	Am Ringe [na náměstí]	Hlavní náměstí

Slezský sborník_1_2026.indd 133 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
61	228	183	Ioann Christoph Mitlacher	Christoph Kühner	Am Ringe [na náměstí]	Hlavní náměstí
62	227	182	Georg Melcher	Christoph Siebeaichlerische [dědicové]	Am Ringe [na náměstí]	Hlavní náměstí
63	251	206	Heinrich Anton Spail	Frantz Spail	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
64	250	205	Ioann Kesler	Ignatz Wiesner	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
65	249	204	Baltzer Weickart	Ioann Christian Krause	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
66	248	203	Ioann Wentzel Petzold	[tentýž]	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
67	247	202	Ioachim Ernst Gerlach	Gerog Stöhr	Obergasse [Horní ulice]	Hlavní náměstí
Drittes Viertel [třetí čtvrť]						
1	X	X	Ioann Philipp May	Gottfrid Volckmann	Eckahaus [nárožní dům]	X
2	217	164	Martin Billich	Joseph Spitske	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
3	218	167	Barbara Schneiderin	Andres Werner [dědicové]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
4	219	168	Dorothea Meixnerin	[tatáž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
5	81	84	Martha Catharina Kurtzweilin	Anton Kurtzweil	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
6	82	85/a	Martin Christ	Frantz Christ	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
7	83	86	Christian Hentshels	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
8	84	88/a	Ioann Ferdinand Schwester	Ferdinand Spiskes	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
9	85	89	Ioann Georg Sandbückels	Dorota Meixner	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
10	86	91	Fridrich Arbter	Baltzer Vogels	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
11	87	92	Carl Anton Wittwer	Joseph Morawsky	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí

Slezský sborník_1_2026.indd 134 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
12	88	93	Mathes Dittrich	Frantz Joseph Dittrichs	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
13	89	94	Ioann Neumann	Carl Neumann	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí (čp. 46)
14	90	95/a	Wentzel Hermann	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí (čp. 47)
15	91	96	Christoph Siebenaichler	Ignatz Stiegenwürth	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
16	92	97	Carl Anton Witwer	Joseph Kurtz	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
17	93	98	Gottfrid Dittrich	Fridrich Kurtzweil	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
18	94	102	Ioann Gotthelfsteller	Ioann Fridrich Otto	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Hlavní náměstí
19	X	X	Georg Eibel	[tentýž]	Gassel gegen die Backengasse [ulička naproti Pekařské ulice]	X
20	X	X	Frantz Gessel	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	X
21	X	X	Christoph Jacob	Christoph Kröhmer	Backengasse [Pekařská ulice]	X
22	X	X	Georg Kurtz	Franz Richter	Backengasse [Pekařská ulice]	X
23	54	X	Gottfried Weiss	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
24	X	X	Joann Christian Krause	Tobias Hartenberger	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
25	X	X	Rosina Prasserin	Magdalena Öffnerin	Backengasse [Pekařská ulice]	X
26	X	X	Rosina Hoffmannin	Anna Englischin	Backengasse [Pekařská ulice]	X
27	21	27	Ioann Georg Wagner	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
28	22	23	Baltzer Peschke	Ioann Wandersleben	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
29	23	22	Maria Nitschin	Ioann Wandersleben	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
30	24	21	Mathes Scheich	Christoph Pauler	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků

Slezský sborník_1_2026.indd 135 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
31	25	20	Hans Schwester	Jeremias Kauffmann	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
32	26	19	Hans Georg Richter	Carl Hermann	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
D	X	X	X	Ordonanz Haus [ordonanční dům]	Backengasse [Pekařská ulice]	X
33	27	18	Baltzer Jahn	Ignatz Pelican	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
34	28	17	Fridrich Bös	Sebastian Hübner	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
35	29	16	Joseph Wellen	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
36	30	15	Anton Englisch	Gabriel Englisch	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
37	31	14	Heinrich Czöppe	Joann Georg Hierth	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
38	32	13	Hans Fridrich Tintzmann	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
39	33	12	Anton Mantel	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
40	34	11	Anton Haagen	Frantz Richter	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
41	35	10	Mathes Pelican	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
42	36	9	David Marcker	Joann Georg Böhnisch	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
43	37	8	Heinrich Hannel	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
44	38	7	Martin Flemmich	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
45	39	6	Georg Kurz	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
46	40	5/a	Karl Oppitz	Frantz Hartenberger	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
47	41	4	Melchior Unger	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
48	42	3	Andres Flemmich	Philipp Richter	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
49	43	2	Mathes Dibolt	[tentýž]	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
50	44	1	Hans Caspar Mentzel	Michael Dorfmayer	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků

Slezský sborník_1_2026.indd 136 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
51	46	116	Dorothea Dittelin	Barbora Philippin	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
52	47	115	Ioann Kuhn	Ionann Renner	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
53	48	111	Fridrich Mantel	Caspar Wotke	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
54	49	108	Ioan Wentzel Resch	Martin Zoblisch	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
55	50	107	Paul Hartel	Ioann Caspar Hartel	Backengasse [Pekařská ulice]	U Požárníků
Viertes Viertel [čtvrtá čtvrť]						
1	95	103	Ioann Neumann Sen.[ior]	Friedrich Kurzweil	Eck-Haus am Leobschützergasse [nárožní dům v Hlubčické ulici]	Sv. Ducha
2	96	104	Maria Pinowskin	Caspar Mittag	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
3	97	105	Anna Susanna Scholtzin	Ignaz Böck	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
4	98	106	Christoph Sattler	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
5	99	109	Ioann Fridrich Hanisch	Franz Gross	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
6	100	110	Elisabeth Rothin	Daniel Kostalsky	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
7	101	112	Fridrich Bock	Joseph Bock	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
8	102	113	Georg Türck	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
9	103	114	Michael Richter	Ioann Georg Schwilinsky	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
10	104	117	Andres Franck	Anton Hampel	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
11	105	118	Ioann Anton Klauswitz	Ioann Georg Roth	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
12	106	119	Catharina Stumpin	Andres Gros	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
13	107	120	Georg Englisch	Anton Knauer	Ecka-Haus am Leobschützergasse [nárožní dům v Hlubčické ulici]	Sv. Ducha

Slezský sborník_1_2026.indd 137 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
14	X	X	Heinrich Matzke	Wentzel Mentzel	Backengasse [Pekařská ulice]	X
15	127	134	Christian Pauler	Ignatz Stein	Hinter dem Hospital [za špitálem]	Štursova
16	128	148	Christian Tentschert	[tentýž]	Hinter dem Hospital am wasser [za špitálem u vody (městského náhonu)]	Štursova
17	129	147	Carl Haubitz	Ioann Hanel	Hinter dem Hospital am wasser [za špitálem u vody (městského náhonu)]	Štursova
18	130	146	Philipp Richter	Ioann Mende	Am Wassergasse [ve Vodní ulici]	Štursova
19	131	145	Frantz Lehn	[tentýž]	Am Wassergasse [ve Vodní ulici]	Štursova
20	110	130	Fridrich Langer	Daniel Hofmann	Ecka-Haus am Leobschützergasse [nárožní dům v Hlubčické ulici]	Štursova
21	111	131	Ioann Neumann Junior	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
22	112	132	Heinrich Polcke	Sigmund Moritz	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
23	113	133	Andreas Richter	Ioann Georg Hanel	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
24	114	135	Joseph Peschke	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
25	115	136	Rosina Fingerin	[tatáž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
26	116	137	Gottfrid Volckmann	Ioann Hentschels	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
27	117	138	Ioann Ferdinand Schwester	Carl Sigmund Dittrich	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
28	118	141/a	Anna Regina Peschkin	Franz Peschke	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
29	119	142	Maxmilian Lehr	Joseph Peshke	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
30	120	143	Baltzer Peske	Franz Barthel [dědicové]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha

Slezský sborník_1_2026.indd 138 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
31	121	144	Ioann Peske	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
32	122	157	Ioann Stiegenwürth	[tentýž]	Leobschützergasse [Hlubčická ulice]	Sv. Ducha
33	123	156	Caspar Dittrich	Lorenz Dittrich	Ecka-Haus am Ringe [nárožní dům na náměstí]	Hlavní náměstí
34	124	155	Michael Schwester	[tentýž]	am Ringe [na náměstí]	Hlavní náměstí
35	125	154	Joachim Ernst Gerlach	Ioan Georg Morawsky	am Ringe [na náměstí]	Hlavní náměstí
36	126	153	Maria Francisca Poppin	Caspar Petsch	Ecka-Haus am Ringe [nárožní dům na náměstí]	Hlavní náměstí
37	215	160	Ioann Sturm	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
38	214	161	Wentzel Horny	Anton Horny	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
39	213	162	Christoph Zimmermann	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
40	212	163/a	Melcher Dittrich	Joseph Dittrich	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
41	211	165/a	Heinrich Teuber	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
42	210	166/a	Caspar Biller	Ioann Christoph Gotschlich	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
43	209	180	Melcher Dittrich	Joseph Dittrich	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
44	208	179	Michael Schwester	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí

Slezský sborník_1_2026.indd 139 11.11.2026 13:55:57

Poř. č. / litera (1746)	Číslo popisné (1836)	Parcelní číslo (1836)	Majitel (r. 1724)	Majitel (r. 1746)	Lokalizace (r. 1746)	Současná lokalizace
45	207	178	Heinrich Dittel	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
46	206	177	Frantz Lochner	Anton Kotzmann	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
47	205	176	Cornelius Ansorgen	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
48	204	175	Ioann Georg Weltzel	[tentýž]	Am Ringe in Unterlauben [na náměstí v Dolním podloubí]	Hlavní náměstí
49	225	174	Wentzel Kunisch	Franz Kunisch	Holtzmarkt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
50	224	173	Ioann Fridrich Volckmann	David Friedrich Poppe	Holtzmarkt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
51	223	172	Martin Weigel	Frantz Weigel	Holtzmarkt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
52	222	171	Ioann Knauer	Anton Würbsische [dědicové]	Holtzmarkt [Dřevný trh]	Hlavní náměstí
53	221	170	Georg Prasser	[tentýž]	[nespecifikováno]	Hlavní náměstí
54	220	169	Georg Döhn	[tentýž]	[nespecifikováno]	Hlavní náměstí

Houses in the Inner Town of Krnov (Jägerndorf) in the Tax Returns of the Carolinian Cadastre (1724–1746): A Historical-Topographical Contribution to the Study of the Urban Landscape in the Western Part of Austrian Silesia during the Early Modern Period

(Summary)

The present source-based study examines houses located within the inner town of Krnov (Jägerndorf) as recorded in the tax registers of the Carolinian Cadastre compiled during the second quarter of the eighteenth century. The principal objective of the contribution is to identify individual properties recorded in these fiscal surveys and to establish a concordance between the numbering system employed in the Carolinian Cadastre and the house and parcel numbers documented in the cadastral maps and records prepared for Krnov in 1836. The study is set against the broader background of the historical development of Krnov's urban landscape. Although the medieval and early modern urban structure of the town remained largely intact until the mid-twentieth century, extensive post-war demolitions and redevelopment projects fundamentally altered the historic city center and resulted in the disappearance of a substantial part of its traditional building stock. As a consequence, the identification of properties recorded in earlier written sources has become an important prerequisite for the reconstruction of the town's historical topography.

Particular attention is devoted to the methodological procedures employed in linking the two cadastral systems. The identification process is based primarily on a comparison of property owners recorded in the

Slezský sborník_1_2026.indd 140 11.11.2026 13:55:57

first tax revision of the 1720s and the cadastral super-revision of 1746 with excerpts from municipal land registers and the historical topography of houses preserved and archived by the Krnov pharmacist and local historian Johann Spatzier (1806–1883). Additional evidence was provided by the topographical descriptions contained in the cadastral records themselves and by a reconstruction of the route followed by the revision commissioners during their surveys of the town. The resulting concordance enables the localization of a large proportion of the houses recorded in the Carolinian Cadastre within the urban space of nineteenth-century Krnov and provides a basis for their correlation with the modern cadastral system. Beyond facilitating the interpretation of written, archaeological, and building-historical evidence, the published dataset provides a foundation for future historical-topographical, prosopographical, genealogical, and socio-economic research. More broadly, the study contributes to a better understanding of the urban landscape of the towns of western Austrian Silesia during the Early Modern period and demonstrates the value of cadastral records as a source for reconstructing the urban environment of Central European towns.

Použité zdroje:

Archivní prameny:

Zemský archiv v Opavě
fond Karolinský katastr
fond Spatzier Jan
fond Stabilní katastr slezský

Literatura:

Jaroslav BAKALA, *Z hospodářských a sociálních poměrů Řepišť v první polovině 18. století*, Těšínsko 20, č. 2, 1977, s. 4–8.

J. BAKALA, *Zrod městského zřízení na středověkém Opavsku*, Časopis slezského muzea – řada B 26, 1977, č. 2, s. 97–122.

Albert BARTSCH – Alois FRANKE – Karl LÖWENSTEIN, *Topographie der Stadt Jägerndorf,* in: Der Jägerndorfer Schulbezirk, ed. Julius PLEBAN, Jägerndorf 1887.

Jan BERÁNEK – Petr MACEK a kol., *Metodika stavebněhistorického průzkumu,* Praha 2015.

Gustav CROON, *Zur Geschichte der österreichischen Grundsteuer-Reform in Schlesien 1721–1740,* Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens 45, 1911, s. 333–344.

Martin ELBL, *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*, in: Dějiny staveb 2004. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb, 2004, s. 5–14.

Friedrich ESCHRICH, *Das Kataster Friedrich des Großen und seine Bedeutung für die schlesische Agrargeschichte*, Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens 59, 1925, s. 29–73.

Radek FUKALA, *Johann Nepomuk Florian Spatzier*, Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis C 4, 1999, s. 45–48.

R. FUKALA, *Johann Nepomuk Florian Spatzier 1806–1883*, in: Historiografie Moravy a Slezska. Sv. 2, Olomouc 2006, s. 5.

Radosław GLIŃSKI, *Arcaded houses in urban planning: Silesia (Poland) in the European context*, Urban History, 2025, s. 1–29.

Ondřej HANIČÁK, *Krnovské renesanční domy*, in: Krnov. Historie. Archeologie, Ostrava 2016, s. 132–143.

O. HANIČÁK, *Periferie, nebo centrum? Barokní městské domy Opavy v komparaci se zástavbou vybraných měst rakouského Slezska v přiznáních karolinského katastru*, Acta Historica Universitatis Opaviensis 18, 2025, s. 31–66.

O. HANIČÁK, *Plátci a výměra domovní činže v Těšíně v roce 1744. Několik postřehů k reflexi podoby městských domů a proměny urbánní krajiny měst východní části rakouského Slezska raného novověku v přiznáních karolinského katastru*, Těšínsko 68, č. 2, 2025, s. 17–68.

O. HANIČÁK, *Tvář barokního Krnova. Městská zástavba poloviny 18. století ve světle berních přiznání karolinského katastru*, in: Krnovsko. Proměny regionálních identit od středověku po současnost. Edice Opavská historická sympozia 3, Opava 2023, s. 161–192.

Slezský sborník_1_2026.indd 141 11.11.2026 13:55:58

Milena HAUSEROVÁ – Jiří BLÁHA – Vladislav RAZÍM a kol., *Dějiny a současnost stavebněhistorického průzkumu*, in: Zkoumání historických staveb, Praha 2011, s. 23–31.

Jan JEHLÍK – Tomáš DRÁCKÝ – Jiří PLOS a kol., *Metodika komplexní identifikace a ochrany atributů hodnot historických měst a jejich veřejných prostorů pro záchranu a zachování jejich autenticity*, Praha 2019.

Petra KANIOVÁ – Jana KOUDELOVÁ – František KOLÁŘ a kol., *Stavebněhistorický průzkum měšťanského domu čp. 39 v Krnově, Hlavní náměstí 4*, Ostrava 2018.

Jiří KEJŘ, *Počátky města Krnova*, Krnov 1969.

Otto KLETZL, *Gutachten* über *die alten Bau- und Kunstdenkmale der Stadt Jägerndorf,* Jägerndorf 1931.

František KOLÁŘ – Radek MÍŠANEC – Hynek ZBRANEK, *Předběžná zpráva o nálezu cechovní barvírny v Krnově a rekonstrukce možných způsobů otápění barvířských kotlů*, Archeologia technica 36, 2025, s. 88–100.

František KOLÁŘ – Romana ROSOVÁ – Alexandr MICHL-BERNARD, *Městské opevnění*, in: Krnov. Historie. Archeologie, Ostrava 2016, s. 150–183.

František KOLÁŘ – Pavla SKALICKÁ, *Krnov, ulice U Požárníků – plynovod*, *rukopis nálezové zprávy*, Ostrava 2010.

Irena KORBELÁŘOVÁ, *Karolinský katastr slezský. Soupis,* Opava 2006.

I. KORBELÁŘOVÁ, *Města na Těšínsku v 18. století,* Studie o Těšínsku 18, Český Těšín 2005.

I. KORBELÁŘOVÁ, *Poddanská města Opavského a Krnovského knížectví v letech 1648–1740. Ekonomické a sociální aspekty vývoje měst*, Opava 1999.

I. KORBELÁŘOVÁ, *Přepychové paláce, anebo dřevěnice s kurloky? K bydlení měšťanských vrstev na Těšínsku v pozdně barokním období*, Cieszyńskie Studia Muzealne / Těšínský muzejní sborník 2, 2005, s. 155–173.

I. KORBELÁŘOVÁ, *Slezské poddanské městečko v první polovině 18. století. Příspěvek k vývoji obytné zástavby a držby nemovitostí ve Vítkově*, Časopis Slezského zemského muzea – série B 42, 1993, č. 1, s. 23–40.

Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl,* Praha 1998.

Małgorzata KYSIL, *Kataster Karoliński – nieznany zespół do dziejów społeczno-gospodarczych w zasobie Archiwum Państwowego we Wrocławiu,* Archeion 113, 2012, s. 191–202.

Walther LATZKE, *Die Besiedlung des Oppalandes im 12. und 13. Jahrhundert,* Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens 72, 1938, s. 44–135.

Pavla LEVÁ – Ľubica MEZEROVÁ – Pavel ŠUSTÍK, *Stavebně historický průzkum. Krnov. Městské domy. Hlavní náměstí č. 34/99, 35/98, 39/97,* Ostrava 1990.

Barbara MARETHOVÁ – Radim ŤULPÍK, *Krnov (k. ú. Krnov-Horní předměstí, okr. Bruntál). Ulice U Požárníků, parc. č. 122. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum*, Přehled výzkumů 60, č. 2, 2019, s. 277–278.

Ľubica MEZEROVÁ a kol., *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál,* Ostrava 2000.

Národní památkový ústav, Památkový katalog, ochranné pásmo historického jádra města Krnova – ochranné pásmo – právní ochrana, dostupné z: https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/ochranne-pasmo-historickeho-jadra-mesta-krnova-297725722 [cit. 2. 3. 2026].

Ľ. MEZEROVÁ – R. ROSOVÁ, *Dům čp. 104, Hlavní náměstí 29 v Krnově,* Bruntál 2002.

Alexandr MICHL-BERNARD, Šestý svazek pozůstalosti Johanna *Spatziera a jeho využití pro historickou topografii Krnova*, in: Krnovsko. Proměny regionálních identit od středověku po současnost. Edice Opavská historická sympozia 3, Opava 2023, s. 211–219.

Karel MÜLLER, *Katalogové heslo D4.2 Johann Spatzier. Prameny a opisy pramenů k dějinám Krnova a Krnovska*, in: Paměť Slezska. Památky a paměťové instituce českého Slezska v 16 .– 19. století, Opava 2011, s. 301.

Martin PAVLÍČEK, *Prior & bytové domy (Obchodní dům Prior)*, in: Architektonický manuál Krnov. Online, dostupné z: https://www.architektonickymanual.cz/krnov/prior-bytove-domy/o4257#onList [cit. 2. 3. 2026].

M. PAVLÍČEK, *Vývojové a správní středisko Dakon (Ředitelství Dakonu / Hotel Steiger)*, in: Architektonický manuál Krnov. Online,dostupné z: https://www.architektonickymanual.cz/krnov/vyvojove-a-spravni-stredisko-dakon/o4255#onList [cit. 2. 3. 2026].

Slezský sborník_1_2026.indd 142 11.11.2026 13:55:58

Dalibor PRIX, *Bývalý špitální kostel sv. Ducha. Krnov*, in: Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550. IV. Opava, Brno 1999, s. 37–41.

D. PRIX, *Farní kostel sv. Martina*, in: 10 století architektury. 2. architektura gotická, Praha 2001, s. 172–173.

D. PRIX, *Klášter minoritů s kostelem Panny Marie. Krnov*, in: 10 století architektury. 2. architektura gotická, Praha 2001, s. 176.

D. PRIX, *Nástin vývoje architektury české části Slezska 1400–1550*, in: Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550. IV. Opava, Brno 1999, s. 27–32.

D. PRIX, *O kostele sv. Benedikta*, in: Kostel sv. Benedikta v Kostelci u Krnova, Ostrava 2009, s. 19.

D. PRIX, *Počátky města*, in: Krnov. Historie. Archeologie, Ostrava 2016, s. 10–15.

D. PRIX, *Středověká kaple sv. Marie Magdalény při klášteře minoritů v Krnově*, in: Jan Lucemburský. Kultura, umění a zbožnost na Moravě a ve Slezsku v době vlády prvního Lucemburka, Ostrava 2012, s. 137–179.

Hans-Gert ROLOFF, *Richtlinien zur Transkription frühneuhochdeutscher Texte*, in: Frühneuhochdeutsches Lesebuch, Tübingen 1988, s. 9–19.

Romana ROSOVÁ, *Prameny k městským domům v moravských a slezských archivech (na příkladu vybraných měst)*, in: Svorník. Sborník příspěvků z 15. specializované konference stavebněhistorického průzkumu „Městský dům" konané 7. – 10. *června* 2016 v Pardubicích (v tisku).

Bohumil SAMEK a kol., *Umělecké památky Moravy a Slezska (J–N),* Praha 1999.

Eva SEMOTANOVÁ, *Stabilní katastr v historické práci a digital humanities*, in: Stabilní katastr 1817–2017. Sborník z konference, Praha 2018, s. 59–73.

Heinrich SCHULIG, *Ein Heimatbuch für die Bezirke Jägerndorf und Olbersdorf,* Troppau 1923.

Libuše SPÁČILOVÁ – Vladimír SPÁČIL, *Edice německy psaných pramenů a jejich využití: transkripce nebo transliterace?*, Sborník archivních prací 68, č. 2, 2018, s. 358–371.

Martin STRAKOŠ (ed.) – Romana ROSOVÁ – Michaela RYŠKOVÁ, *Průvodce architekturou Krnova,* Ostrava 2013.

Martin WIHODA, *Geneze městského zřízení na Moravě jako zakladatelské dílo markraběte Vladislava Jindřicha?*, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C–45, 1998, s. 21–34.

Ladislav ZAPLETAL, *Geografie města Krnova,* Krnov 1969.

Friedrich Albert ZIMMERMANN, *Ueber die Steuerverfassung in Schlesien ein Versuch*, Breslau 1799.

PhDr. Ondřej Haničák
Slezské zemské muzeum
hanicak@szm.cz

Slezský sborník_1_2026.indd 143 11.11.2026 13:55:58